

1928 K 944

427

575

DE

LITTERIS DVLCI SENECTVTIS

LENIMINE

RECTORI ACADEMIAE

MAGNIFICO

D. DANIELI GVILIELMO

TRILLERO

PATRI SVO VENERABILI

IPSO

DIE NATALI OCTOGESIMO PRIMO

FAVSTO

ATQVE OPPORTVNO SIDERE

REDEVNTE

AVCA IN IPSIVS HONOREM DISSERIT

FILIVS OBSEVENTISSIMVS

CAROLVS FRIDERICVS TRILLERVS

IVRIS VTRIVSQVE CVLTOR.

Vitembergae d. X. Februarii MDCCLXXVI.

LITTERIS CAR. CHRIST. DÜRRII.

1776

LIBRARY OF THE
HISTORICAL SOCIETY
OF THE CITY OF BOSTON
1870

ficif
ralib
quer
funt
tium
vete
anim
uan
fed
nob

§. I.

Introductio.

Quanquam omnia officia sancte
seruanda sunt; illa tamen,
quae ex pietate, ac reuerentia pro-
ficiscuntur, non esse violanda, ac mor-
talibus convenientissima, quis est sane,
quem haec fugiant? Iure enim exigi pos-
sunt, et qui ea praestare recusat, ille in vi-
tium illud horrendum, inhumanum, et apud
veteres morte expiandum, ingrati nimirum
animi incurere periclitatur. Piam obser-
uantiam vero non solum debemus personis,
sed et rebus singulari solennitate ac felicitate
nobilioribus. Inter quas etiam hodiernam
2 diem

diem refero, mihi ob reditum prosperissimum gratam, ob festiuitatem splendidam, ob gaudium vero prae reliquis diebus suauiore. Annua enim lux, VENERANDE PARENS, celebranda rediit, quam principem vitae Tuae habes. Nota censorum seuerissima dignus essem, nisi illam pie colerem ac celebrarem. Quam grauiter officia illa laederem, quae filius patri, iuuenis seni, ac discens docenti debet, si hunc diem silentio praeterirem. Hinc, ne ingratus videar, honori ac meritis Tuis pro ingenio valde exiguo hunc dedico libellum tanquam testimonium laetitiae, qua maxime perfundor. Equidem scio, Te has doctrinae tenues primitias pro more beneuole esse accepturum, ac de iis candide iudicaturum. Eo facilius veniam sperare possum, quia non dubitas me omnia Marte meo elaborare, nec ope, neque penna daedalea niti. Interim satis habebō, si de me illud iudicium fertur, quod ^{a)} OVIDIUS de Phaethonte illo infelici auriga tulit.

Quem si non tenuit, magnis tamen excidit anfr.

§. 2.

a) Lib. Metam. 2. v. 328.

§. 2.

Traſtationis argumentum.

Oleum et operam me perditurum eſſe, crederem, ſi de litterarum amoenitate, vilitate, ac campo, quo ſe extendunt, latiffimo, verba facerem. Quilibet enim ex ^{b)} HIPPOCRATE, Medicorum patre, memoria tenet, vitam eſſe breuem, artem vero longam. Potius mihi oſtendere incumbit, in quo ſenibus ſolatio, laborumque dolci leuamento eſſe poſſint ^{c)}. Cicero omnes bonarum artium dotes praedicare ac comprehendere videtur, ſi dicit: haec ſtudia adoleſcentiam alunt, ſenectutem oblectant, ſecundas res ornant, aduerſis perſugium et ſolatium praebent, delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiſcum, peregrinantur, ruſticantur. Interim inſtituto meo anſam praebuit, illa POMPONII ICI praetantiſſimi ſententia, quam in L. 70. π. de Fideicomm. libert. habet: *καὶ τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῇ σοφίᾳ ἔχω,*

3

πρὸς-

b) Aph. 1. ſectio βίας βραχὺς ἢ δὲ τέχνη μακρὰ, eandem ſententiam Zenonis fuiſſe STOBÆVS de vita breui p. 534. tradit.

c) Pro Arch. Poet. cap 7.

προσμάθειν τι βεβαίωται; et si alterum pedem in tumulto haberem, aliquid addiscere non desisterem. Alii etiam vertunt, et si alterum pedem in cymba Charontis haberem, quo pertinet locus ^{d)} LUCIANI, ubi Damafias, athleta, ad illam transuehendus venerat, Mercurius vero eum repellerebat, quia vasto corpore erat, verens, ne scapha submergeretur statim, si solum alterum pedem imponeret, verba sunt: ὡς αἰπόδοι αὐτὰς ἐπικαταδυτοὺς τὸ σκάφος τὸν ἕτερον πόδα ὑπερθεῖς μόνον. Caeterum ^{e)} ANTONIVS AVGVSTINVS eandem sententiam affert eamque tam Iuliani quam Pomponii fuisse docet; graecam vero, pergit, veteris Philosophiae esse arbitror, cui similem LUCIANVS nescio quo libro refert. Reperitur vero in Dialog. Hermitimi p. 565. qui locus vero sententiae meae contrarius esse videtur. Lucianus enim Hermitimum adhuc philosophiam tractantem vituperat, cum tamen alterum pedem in tumulto

d) In Dialog. Charont. et Mercur. p. 279. et in Apolog. pro Merc. cond. p. 481. eadem phrasis occurrit. ἕτερον πόδα ἐν τῷ προσμαθίῳ ἔχοντα.

e) In Emendat. et opinionibus. Lib. I. c. 8. p. 50.

tumulo haberet, his enim insurgit: καὶ τὸν
ἕτερον πόδα ἐν τῇ σορῷ ἔχων, εἰ μὴ τι ἐς ἄλλον
βίον προγυμνάζεις σεαυτὸν.

§. 3.

Pomponii sententiae explicatio.

Phraſis illa alterum pedem in tumulo habere,
quid notet, et cur de ſenibus dicatur, qui-
uis intelligit. Senes enim finguntur morti
proximi, hinc et *Maturus* idem eſt ac *Senex*,
vii HEINSIVS in not: ad Albinou. v. 447.
obſeruat. Interim experientia ſatis docet,
mortem aequo pede ſenum ac iuuenum pe-
tere tabernas, ſenes enim ſponte naturae ce-
dunt, iuuenes vero inuiti, ac reſiſtente na-
tura. Secundum naturae ordinem tamen ado-
leſcens diutius ſperare poteſt ſe victurum,
quod ſenex nequit, quia iam vixit, et ob
defectum virium ipſi mors expectanda ſem-
per eſt. Quod etiam in vitia et onera ſene-
ctutis refertur, antecepta opinione, quam f)
CICERO optime reiecit. Pari modo s) PLV-

4

TAR-

f) In libello de ſenect.

s) In lib. de fortuna p. 136.

TARCHVS Caesarem Tiberium haec dicentem refutat: *ὡς ἀνὴρ ὑπὲρ ἑξήκοντα γέροντος ἔτη, καὶ πρωτεύων τῷ ἰατρῷ χεῖρα, καταγέλαστος ἐστίν.* Putabat enim Tiberius senem sexagenarium esse deridendum, si medico manum porrigeret. Quo nihil aliud eum dixisse arbitror, quam mortis metum senectutis imminentem, vitaeque spem exiguam. Cui*) STOBÆVS accedit, dicens: *τὸ γε ἀβλιώτατον, ποῖν τὸν, τοῖς γέρονσι βίον αὐτὸ τοῦτό ἐστιν θανάτου φόβος.* Quod enim miserrimam senectutis vitam parit, est, mortis metus. Sed haec, vti iam monui, senectutis sunt incommoda minima. Optimo iure vero Pomponius illa praeclara sententia vti poterat: erat enim iam aetate prouectus, vti ipse fatetur: *ego enim, aetate in septuagesimum et octauum annum discendi cupiditate ductus.* Exemplo ergo suo satis probauit, senectutem solida litterarum cognitione leniri posse. Ille enim in dies doctrinam ornare ardebat, et ICTUS erat elegans, qui non formulas solas cantare, et cruda in fori strepitum studia propellere didicerat.

S. 4.

*) Serm. 116. p. 596.

§. 4.

*Litterarum dulcedo quam senectuti praebet,
proponitur.*

Nil dicam de necessitate litteras per totam vitam serio perscrutandi, hoc enim, Socrate duce, scimus, nos nihil scire. Mihi tantummodo colligenda sunt illarum commoda, solatia ac fomenta, quae senectuti afferunt. Senes enim fugiunt strepitus, convivia atque epulas, vitamque intra priuatos parietes securi traducere cupiunt. Qui vero nihil agit, ille sibi ipsi molestus est, et reipublicae inutile membrum. *Otium enim, fatente SENECA, sine litteris mors est, vivique hominis sepultura.* Hinc senes legendo, meditando, ac scribendo optime tempus fallere possunt. Senectus enim ipsa dicitur morbus, et molesta aliis, sibi aerumnosa fingitur. Quas vero aerumnas ille eludere potest, qui disciplinis tam continentem in aetatis flore operam navavit, ut ipsum tempore brumae ac senectutis delectare possint. Vere dixit ⁱ⁾

STOBAEVS, *ὅτι ἐστὶν ἐδὲν ἀτυχίας ἀνθρώπων*
παρο

5

i) Serm. 58. pro artibus p. 307.

παραιμύδιον γλυκύτερον ἐν βίῳ τέχνης. *Non est ullum humani infortunii solatium dulcius in vitam quam ars.* Quibus etiam assentitur CICERO de senect. *Aptissima omnino, ait, sunt arma senectutis artes, ac exercitationes virtutum.* Illi enim non sentire senectutem videntur, qui haec studia in mentem reuocant, quae olim vitilia, nunc iucunda ipsis fiunt. Occultas enim rationes melius perspiciunt, ita ut amoena mentem alant, ac exhilarent, vitilia eidem proficiunt. *Quid enim iucundius senectute stipata studiis iuuentutis* CICERO loc. cit. confirmat. Senes certe, si animum doctrinae dedicant, prudenter tempori inferuiunt, indeque ipsis laus vitae bene actae, ac grata ante partorum bonorum memoria nascitur. Marcus Imperator dicere amabat: καλὸν καὶ ἡγεμόνων τι μανθάνειν, *decorum est et seni discere* cf. SVETONAE Lex. per Küsterum Tom. II. p. 501. Senex enim laudator bene acti temporis esse debet. Fac etiam, aliquem fortasse centum annos numerare, hoc est beneficium solius naturae. Non rugae, non canities, non anni senectutem nobilitant, sed recta temporis collo-

collocatio. Qui enim tempore male utuntur, illi non vivere intelliguntur. Quod eleganter ^{h)} SENECA his exprimit: *longa est vita, si plena est, per plenam ita actam intelligit, ut illius rationem reddere possit officiis explendis iustissimam.* De eo, qui annos per inertiam transegit, pergit: *non vixit ille, sed in vita moratus est, non sero mortuus est, sed diu.* Vere doctus nunquam moritur, quod *viuitur ingenio*, caetera mors sibi vindicat. Nonne Cicero ac Virgilius, alique plures adhuc uiuunt, licet iam diu decesserint. Monumenta enim fatiscunt, ac iniuria temporis diminuantur, ut Poeta cecinit:

Mors etiam satis marmoribusque venit.

Gloria vero per artium culturam quaesita non deletur. Qui in scriptis uiuit, ille sibi monumenta aere perenniora imo nullis temporum iniuriis conuellenda, erigit, ac memoria eius sancte colitur.

§. 5.

g) cf. Epist. 93.

§. 5.

Exempla quorundam virorum.

Maximopere laudandos esse veteres, ob fauorem, quem artibus ingenuis tribuerunt, et ob industriam, quam illis addiscendis facerant. Illi enim si conuiujs intererant, non super rebus anxii, tortuosis, ac vt vulgo fit, domesticis sermōnes instituebant, nec alios perstringendo horas perdebant, sed de rebus differebant, ex quibus, vt ¹⁾ GELLIVS praecipit, *ingenium nostrum venustius fiat aciucundius*. Nullum ergo dubium est, quin veteres, litterarum dulcedine capti, totum vitae tempus Musis consecrarint. Si vero omnes illos viros in medium producere vellem, qui senili aetate memoriam scriptis propagarunt, ego transgrederer fines, quibus includor, angustissimos, sufficiat quosdam tantum nominare, ne lectoribus aequis molestus fiam. Inter omnes constat, Solonem vt et Ciceronem gloriatos fuisse, *se quotidie aliquid addiscentes, senes factos esse*. Sophocles, teste ^{m)} CICERONE,

¹⁾ Noct. att. L. 13. c. 11. vt alia loca tacram.

^{m)} De senect. p. 111.

RONE, ad summam senectutem tragoedias scripsit, Ennius vero, narranteⁿ⁾ GELLIO, duodecimum annalem. De Aristobulo Cassandrensi^{o)} LUCIANVS refert, eum quarto et octogesimo anno historiam exarasse. Notum est, Platonem extrema senecture scripsisse, et Socratem quarto et nonagesimo anno librum edidisse, qui dicitur panathenaeicus, vti tradit PLVTARCHVS de vitis X. oratorum p. 837.

§. 6.

Instituti applicatio.

Exemplis antiquiorum temporum prolati, restat, vt recentioris aevi senem sistam, litteris adhuc fauentem, vti illas in iuuentute maxima industria coluit. Hinc, si non testis in propria causa esse videor, optimo iure TE, PATER VENERANDE, nominandum esse cenfeo. Non dubito, fore plerosque, qui

ⁿ⁾ Nesc. att. L. 17. c. 21.

^{o)} De Macrobiis p. 474. vbi plura exempla legi merentur.

qui mihi plaudant opinionemque defendant, TE enim nemo vnquam solum reperit, sed a Musis cinctum. Exteris vero notus es scriptis, quibus memoria Tva floret. Te enim tanquam senem venerantur, ingenii alacritate, iudicio, ac doctrina excellentem. Sed artes pulcræ senectutem Tuam mulcent, ac laborum sunt leuamentum gratissimum. Præterea incommoda senilibus annis minitania ac propria non sentis. Paucis sane Deus tale beneficium indulget. Plerique enim senes sunt morosi, inquieti, seueri, in TE vero grauitas comitati coniuncta conspicitur. Senectus enim mentis vires non deminuit, sed exercitatione leuauit. Quod de se CICERO refert, *me non enervauit, nec afflixit senectus, nec curia vires meas desiderat*, id etiam de TE dici potest. Tu enim iam magna cum laude Musarum praesides choro, spartamque, quam nactus es, ornas. Liquet itaque senem rem publicam administrare posse, quia experientia pro eo militat. Quae ^{p)} PLV-

TAR

p) In libri an seni resp. gerenda p. 784.

TARCHVS exemplo Catonis senis octogennarii, *δίκην ἀπολογουμένην causam dicentis* comprobatur, ubi plura exempla cumulat, cur seni res publicae committendae sint, ut quae animo administrantur, non corpore. Sed haec, ne tam longus sim, sufficiant. Nunc iam pietas exigit, ut Deum, qui mihi huius diei gaudia, atque otia fecit, venerer, illiusque beneficia sancta ac grauisima mente tollam ac colam. TE enim in Tuorum solatium ac praesidium, atque in orbis literati decus hucusque saluum praestitit, ac viribus, ut ita dicam, iuuenilibus exornauit. Non immerito de TE id quoque, quod filius ⁹⁾ Aufonii de patre suo tradit, praedicare possum:

Nonaginta annos baculo sine, corpore toto

Exegit cunctis integer officii.

Interim nihil magis in votis habeo, quam ut Numen, cuius diuinitatem hodie supplex adoro,

⁹⁾ cf. AVFONII Eidyliā, et quidem *epicedion in patrem* pag. 56.

adoro, TE porro florere iubeat. Saepius mihi
 hū illa dies arrideat, quae hodie rediit felici-
 cissima. Quae quoties celebranda effulse-
 rit, auguris apud r) VIRGILIVM vtar grati
 ominis verbis:

*Hoc erat, hoc votis (inquit) quod saepe petiui
 Accipio, radiat lux adamata mihi.*

r) Aeneid. L. 12. v. 259.

ULB Halle

3

004 057 996

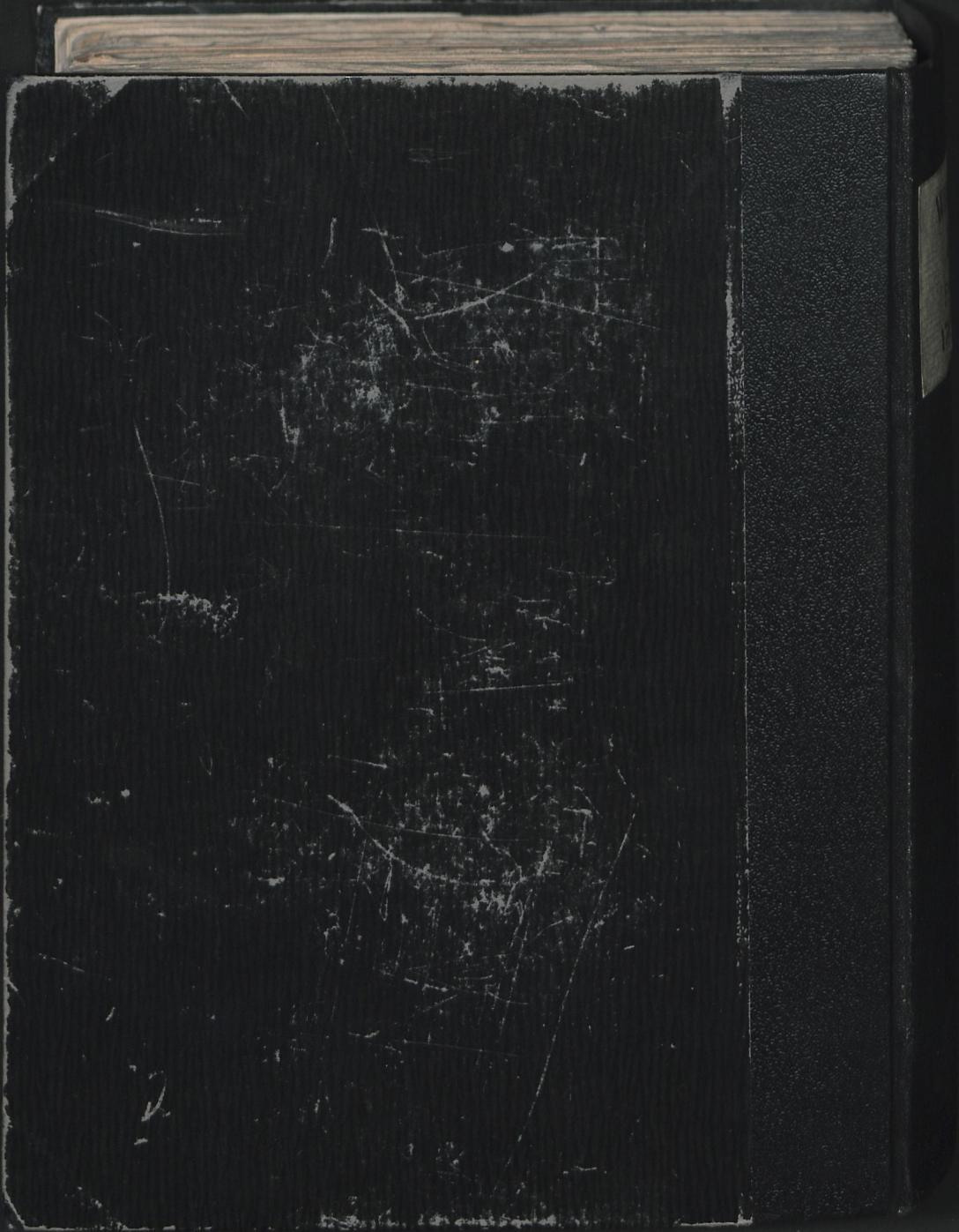

v298

56

1928 K 944
DE 515
LITTERIS DVLCI SENECTVTIS
LENIMINE
RECTORI ACADEMIAE
MAGNIFICO
D. DANIELI GVILIELMO
TRILLERO
PATRI SVO VENERABILI
IPSO
DIE NATALI OCTOGESIMO PRIMO
FAVSTO
ATQVE OPPORTVNO SIDERE
REDEVNTE
FAVCA IN IPSIVS HONOREM DISSERIT
FILIVS OBSEQVENTISSIMVS
CAROLVS FRIDERICVS TRILLERVS
IVRIS VTRIVSQVE CVLTOR.

Vitembergae d. X. Februarii MDCCLXXVI.

LITTERIS CAR. CHRIST. DÜRRIL.

1776